

muligt for mangen en student at erhverve værket.

Anette Reenberg

N.J. Middleton & D.S.G. Thomas: World atlas of desertification. United Nations Environmental Programme.

Arnold, London 1992. IX, 69 s., ill., 31 cm (tværfORMAT). GBP 89,50.

UNEPs atlas over "desertification" (ørkendelse) er en smuk bog. Som titlen antyder, er der lagt megen vægt på kort, men der er også blevet plads til tekst og nogle få tabeller på ca. halvdelen af bogens sider. Temaet ørkenudvikling og degradering belyses via en række centrale komponenter som fx. jord-degradering, erosion, klima og vegetation. Første del af bogen viser fænomenerne i global skala. Lidt mere indgående behandles det afrikanske kontinent, og endelig afsluttes med case-studies fra Syrien, Kina, Argentina, Kenya, Mali, Tunesien og Aral. Det er ingen nem opgave at lave et sådant atlas. Som det også fremhæves i bogen, er det empiriske grundlag tit ikke særligt omfattende, og i en skala på 1:175 mio bliver der kun plads til de store træk. Informationerne bliver nødvendigvis meget generelle, og atlasset er derfor bedst egnet til en overbliksgivende information. I de kontinentale og regionale afsnit går man tættere på at diskutere problemstillingerens kompleksitet. Men her savnes meget en nuanceret referering til den efterhånden meget omfattende videnskabelige litteratur om emner som fx. styrende kræfter i desertifikationsprocesserne. Det er ikke alle de fremførte synspunkter, som er uimodsagte kendsgerninger. I det hele taget er det en uhen-sigtet og uforståelig disposition, at der ingen litteraturliste er i atlasset. Da indholdets faglige niveau sigter mod en generel oversigt, må man naturligt forvente, at læsere kunne have lyst til at gå videre med de præsenterede temaer. Der mangler ligeledes oplysning om de kriterier, der ligger til grund for de relativt udo-kumenterede detailkortlægninger af fx. Tunesien og Aral.

Anette Reenberg

Marginaljorder i fortid, nutid og fremtid. Beretning fra det 13. bebyggelseshistoriske symposium ved Odense Universitet, November 1991. C. Bjørn, P. Grau Møller & E. Porsmose (udg.). - (Odense University stud-

ies in history and social sciences; 162).

Odense University Press, Odense 1992. 192 s., ill., 24 cm. DDK 190,-.

Bogen er rapport fra et symposium - og den bør selvfølgelig vurderes som sådan. Men da den umiddelbart fremtræder som en nydelig publikation med navngivne redaktører, fristes man til at forvente et gennemarbejdet produkt. De 16 indlæg giver et godt og spændende indblik i de historiske aspekter af landbrugets udvikling med særlig vægt på marginaljord. Det meste drejer sig om historisk udvikling og danske eksempler, men der er også udblik til England og til vore nordiske nabolande, og et par indlæg belyser nutidens økonomi, planlægning og jordbundsegenskaber. Man kan blive godt orienteret ved at læse artikelsamlingen. Som det fremhæves i et af indlæggene "må begrebet marginaljord også i denne historiske kontekst udledes af komplekse sammenhænge mellem geografiske, institutionelle, miljømæssige, sociale og økonomiske variabler". Det er set og sagt før, men samlet i en enkelt publikation vil budskabet nok nemmere nå ud til en bredere skare, og det er bogens fortjeneste. Men, tilbage til indledningens hjertesuk: hvor er det irriterende, at der ikke er ofret lidt mere indsats på redaktionen. Der er for mange skønhedspletter: figurer kan ikke læses, kort mangler signatur eller målestok, tabel og tilhørende figur stemmer ikke overens etc. Det er ikke alene småirriterende, det vanskeliggør faktisk også brugen af det præsenterede stof, og det er ærgerligt.

Anette Reenberg

P. Adam: Australian rainforests. - (Oxford monographs on biogeography; 6).

Clarendon, Oxford 1992. XIII, 308 s., ill., 26 cm. GBP 65,-.

Adam's bog om australske regnskove er en vægtig sag, ikke særlig hurtig læsning, men lønsom. Der indledes med en definition af, hvad en regnskov er som basis for en gennemgang af de australske eksempler - nødvendigt, men ikke særligt opsigtsvækkende. Derefter følger to kapitler, som - i hvert fald for en geograf - er interessante: 'diskussion af regnskovens grænseproblem/stabilitet af blandede bevoksninger' samt 'regeneration og reaktion på forstyrrelser'. I virkeligheden er det problemstillingen om klimax-teorien, der tages op, belyst ved australske iagttagelser.

Også de følgende kapitler - om den australske regnskovs oprindelse og historie, regnskovsfaunaen, mangrover og den menneskelige påvirkning - er interessante på samme måde, nemlig ved, at iagttagelserne anvendes til belysning af de 'store biologiske teorier'. Bogen får ved disse forsøg på at skabe en forklarende beskrivelse en særlig værdi for geografer.

Sofus Christiansen

Food from dry lands, an integrated approach to planning of agricultural development. Th. Alberda et al. (eds.) - (Systems Approaches for sustainable agricultural development; 1).

Kluwer, Dordrecht 1992. XIII, 211 s., ill. 25 cm. NLG 180,-.

I bogen har et hold kendte hollandske og israelske forskere prøvet at sammenstille deres erfaringer vedrørende planteproduktion og fåreavl i mediterrane omgivelser i en generel form. Efter en indledning, hvori hovedproblemerne opridses (ved de Wit og Seligman), beskrives struktur og dynamik i græsningssystemer (Noy-Meir). Denne gennemgang følges op med en præsentation (van Keulen og Seligman) af simuleringmodeller, en basal for generel vegetabilsk produktion uden inddragelse af N-balancen (ARID CROP), en udgave udvidet til også at omfatte denne (PAPRAN - Production of Annual Pastures limited by Rain and Nitrogen) og yderligere et medlem af familien udbygget til også at omfatte hvedeproduktion (WHEAT). Et følgende kapitel (af Benjamin) indeholder alle de essentielle elementer i en beskrivelse af fårekødsproduktion i tørt klima. Disse anvendes derefter til opstilling af en Pasture System Generator (PSG) model (af Seligman), der tillader konsekvente sammenstillinger af de varierede data til systemer. På den derved etablerede basis er der (af Ungar) med flittigt brug af lineær programmering udviklet en model for styring af et agro-pastoralt system på bedriftsniveau. Og endelig afslutter I og R. Spharim og de Wit modelopvisningen med modeller for udviklingsstrategier og et resumé. For de, der arbejder med udnyttelsessystemer i aride-semiaride områder, er bogen yderst anvendelig på grund af det underliggende store erfaringsmateriale, udtrykt i præcist sprog. De indgåede modeller er noget grove, og vil antageligt kunne give problemer med anvendelser i

en større region. Men hele bogen må ses som en forfriskende gennemgang af hovedproblemstillingerne. Den gamle diskussion om betydningen af bedre gødskning i de tørre områder får her et fornyet og mere differentieret grundlag. Selv uden dette indslag er bogen værdifuld, anbefalelsesværdig for berørte fagkredse.

Sofus Christiansen

G. Heer & C. Kaarsberg: Brasilien - regnskoven, tørken, industrialiseringen.

Geografforlaget, Brenderup 1991. 144 s., ill., 26 cm. DKK 167,50.

Bogen er beregnet for elever på gymnasieniveau, men kan så absolut læses af alle interesserede. Den indeholder en grundig indføring i de hovedemner, der er nævnt i titlen, er omhyggeligt gennembearbejdet med tabeller og væsentlige illustrationer osv. uden at den 'lugter for meget af pædagogik'. Denne risiko er undgået ved, at det er væsentlige ting, der behandles, så væsentlige, at de ofte har en vis 'modelkarakter'. Men det hænger også sammen med, at forfatterne tydeligvis er engagerede. Det er selvfølgelig muligt at finde steder, hvor redaktionelle forbedringer kunne være foretaget: fx s. 22, hvor årsagerne til den brasilianske krise gennemgås (mon ikke olieprisernes raketstigning betød mere end den maskinimport, som nødvendiggjordes af, at man havde nået kapacitetsgrænsen?). På samme måde er det måske lidt upræcist i fig. 1.1. at skildre Tordesillas-opdelingen af Sydamerika som sket 'ved en linie trukket fra pol til pol gennem Sydamerika' - opklaringen kommer heldigvis i fig. 1.3. Disse små eksempler er undtagelser, der viser bogens generelt meget omhyggelige tilrettelæggelse. Det er vigtigere at bemærke, at den er direkte tilgængelig for de videbegærlige uden specielle forudsætninger og uden beskyttelsesbriller mod indoktrinering. Det er med glæde, man ser en gedigen lærebog som denne, der kan vise lidt om, hvad geografitimer kan bruges til. Helst skulle der være lidt flere af dem!

Sofus Christiansen

N.I. Vavilov: Origin and geography of cultivated plants.

Cambridge University Press, Cambridge 1992. XXXI, 498 s., ill., 24 cm. GBP 75,-. Forlaget har fået den gode idé at udgive N.I. Vavilov's klassiske arbejde på et

vestligt sprog. Selv om Vavilov's indsats til opklaring af de dyrkede planters oprindelse ligger i perioden før 2. Verdenskrig, er det så vidt vides første gang, hans originale arbejder kan læses på et vestligt sprog. Det er interessant læsning, der bydes på. Der skildres en klar hypotese, der via omfattende feltstudier omsættes til en klar teori om 'gen-centrene' for de forskellige grupper af dyrkede planter. Disse resultater er egl. velkendte, men alligevel er det en fornøjelse at læse den lidt tunge, men logiske og sobre fremstilling. Trist at tænke på forfatterens tragiske skæbne på denne baggrund!

Sofus Christiansen

Field crop ecosystems. Ed. by C.J. Pearson. - (Ecosystems of the World; 18).

Elsevier, Amsterdam 1992. XIII, 576 s., ill. 27 cm. USD 207,50.

Bogen er et dristigt forsøg på at skaffe et overblik over Jordens mange 'afgrødesystemer'. Nævnte begreb varierer lidt gennem bogen fra 'en enkeltafgrødes økologiske forhold under dyrkning' til noget, der mere svarer til det mere tilvante 'landbrugssystem'; eftersom 47 forfattere har bidraget til bogen, er en vis variation naturlig. De fire første kapitler er af introduktiv karakter. Der opstilles et begrebsapparat, der redegøres for systembeskrivelse og -karakter, og de begrænsende klimaforhold gennemgås. Gennemgangen slutter med opstilling af en klimaklassifikation, der er baseret på en modellering af potentiel produktivitet (ved modellen GROWEST) med 34 klasser. Klassifikationen har betydelig interesse, men dens brugbarhed mindskes en del af, at der ikke er anvendt en opdeling i vækstsæsoner - hvilket forfatterne f.ø. vil prøve at råde bod på senere. Et afsnit om virkning og kontrol af skadedyr og -planter afslutter den generelle del. De følgende 17 kapitler handler alle om forskellige afgrødesystemer, landbrugssystemer eller regionale dyrkningssystemer. Ét kapitel er fx om bomuldsdyrkningssystemer, et andet om blandede 'rod'-afgrødesystemer i Karibien, og et tredje om mediterrane systemer. Alle er de søgt sammenholdt af en nogenlunde konstant disposition, men variationen er betydelig, bortset fra, at de alle hver for sig bringer en ganske massiv samling af emneoplysning. Det er svært at fremhæve det ene kapitel for det andet,

men 'Field Crop Systems in North-Western Europe' (kap. 15) må bemærkes, fordi dets beskrivelser har vundet i klarhed ved at være baseret på en parallelisering med resultater opnået ved anvendelse af WOFOST-modellen, der synes at give pæne resultater. Bogen afsluttes med et syntetiserende kapitel om modelanvendelse, specielt forventet fremtidig udvikling. - Bogen er inspirerende, men dyr. Den kan ved sin form minde om en velredigeret symposiumberetning, selv om disse normalt ikke nær når bogens niveau. Der er næppe tvivl om, at den vil inspirere med sit 'biotekniske' approach, og idéerne i den vil kunne resultere i ny forståelse af fungerende systemer og baggrund for konstruktion af nye.

Sofus Christiansen

Supplerende bemærkning: Den på mange punkter udmærkede bog er skæmmet af for mange i-sidste-øjeblik fejl. Inderpermen viser et kort over jordens dyrkede områder - sjusket. NØ Brasilien omfatter et "højland med dyrkning i beskyttede dale" (a la Tibet); Danmark, Sri Lanka, Taiwan er "klimatisk uegnede til dyrkning", ligesom Rusland N for Moskva og fx NØ Algerie og hele Tunisia. Redaktøren selv viser en serie gnidrede kort over vigtige afgrøders udbredelse med mange særprægede forhold: Belgien er tre gange større end Nederlandene; ingen majs i Portugal, hvor majs er vigtigste afgrøde, men derimod på selv den tørreste steppe i Spanien; ris på Sicilien, ikke på Po-sletten - i praksis er det omvendt; ris er markeret i Estonia og på hele Vancouver Island; etc. Selv i den anvendte målestok kan det gøres acceptabelt. Bogen er kostbar, forlag anerkendt, redaktør velanskrevet - at man vil være det bekendt, det skæmmes troværdigheden.

Henning Mørch

Peter Milan Petersen & Peter Vestergaard: Basisbog i vegetationsøkologi.

Gad, København 1993. 153 s., ill., 23 cm, pris ikke oplyst.

Geografer, der arbejder med økologiske problemstillinger, har et behov for ajourført viden på det vækstøkologiske område. Dette behov er blevet forstærket efter, at Stålfælts kendte bog om emnet er blevet uopdrivelig og noget alderstegen. En ny, dansk, bog må derfor mødes med interesse. Heldigvis skuffer den foreliggende ikke, skønt den er ret beskedent af omfang. Indholdet falder i fire dele: en introduk-